

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Зейда О.Д., здоб. вищ. осв. ОС «магістр»
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **В.В. Ярова**
Державний біотехнологічний університет

Зернове господарство України є стратегічною, ключовою і найефективнішою галуззю національної економіки. Зерно і вироблені з нього продукти завжди були і будуть ліквідними, оскільки вони становлять основу продовольчої бази і безпеки держави. Від використання державою своїх зернових ресурсів залежить добробут її громадян.

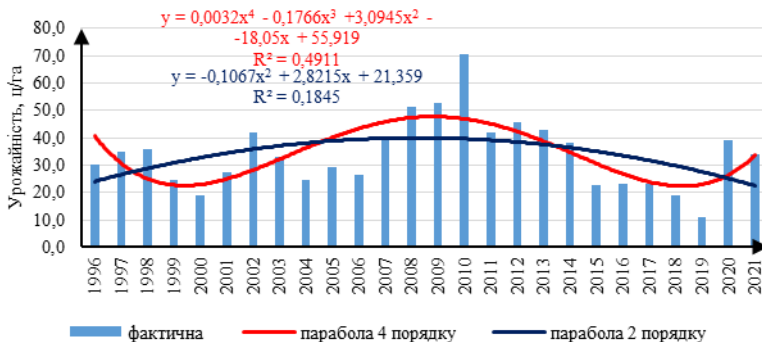
Україна має у 6 - 8 разів вищий рівень забезпеченості земельними ресурсами з розрахунку на душу населення порівняно з європейськими та іншими країнами. Тому основним напрямом стратегії розвитку аграрного сектора є нарощування виробництва продовольчого та фуражного зерна.

В результаті оцінки економічної ефективності виробництва зерна озимої пшениці у базовому сільськогосподарському підприємстві напи зроблено такі висновки:

1. Фактичний валовий збір зерна озимої пшениці в 2021 р. становив 36711 ц. Порівняно з 2019 р. він збільшився на 11741 ц (або 47%). Негативним при цьому є те, що приріст 17589 ц (або 70,3%) отримано за рахунок розширення розміру посівної площі, оскільки внаслідок зменшення урожайності було недоотримано 5848 ц зерна (13,7%). За рахунок поліпшення фактичної структури посівів зернових культур (а саме, за рахунок збільшення питомої ваги посівів озимої пшениці) середній вихід продукції з 1 га збільшився на 26,7 % або на 7,79 ц. Середня вартість збору зерна з 1 га збільшилась на 31,34 %.

2. Середній рівень її за 1996 – 2021 рр. становить 33,99 ц/га. Мінімальний рівень 11 ц/га зареєстровано в 2019 р., максимальний 70,5 ц/га – в 2010 р. Про наявність суттєвого коливання рівня урожайності озимої пшениці свідчить значення коефіцієнта варіації - 37,6 %.

3. В результаті кореляційного аналізу встановлено, що урожайність озимої пшениці перебуває в тісному зв'язку із кількістю внесених мінеральних добрив на 1 га посіву ($r_{yx1} = 0.768$), і в середньому зв'язку із затратами праці на одиницю земельної площі ($r_{yx2} = 0.428$).

Рисунок – Динаміка урожайності озимої пшениці в сільськогосподарському підприємстві, 1996 – 2021 рр.

Коефіцієнт сукупної кореляції $R = 0,966$ свідчить про сильний зв'язок між досліджуваними показниками. Основним фактором, який формує рівень урожайності озимої пшениці в товаристві є внесення мінеральних добрив на 1 га посіву, на долю якого приходиться 61,93% загальної варіації результативної ознаки.

4. В 2021 р. в структурі собівартості 1 ц озимої пшениці найбільшу питому вагу займали статті: витрати на утримання основних засобів (37,5%), затрати на оплату праці (12,0%), добрива (17,5%). Основним резервом зниження собівартості зерна є приведення в дію резервів збільшення його виробництва (на його долю приходиться 84,7 % в загальній сумі резервів).

5. Виробництво основної зернової культури – озимої пшениці - в товаристві в 2018 р. і в 2019 р. було прибутковим. На 1 гривню виробничих витрат було отримано 31 коп. і 53 коп. чистого прибутку, відповідно. В звітному 2021 р. реалізація озимої пшениці була збитковою. Рівень збитковості становить 0,5 %. За три роки зменшення прибутку від реалізації озимої пшениці відбулося за рахунок зниження ціни реалізації і зростання виробничої собівартості 1 ц реалізованого зерна, оскільки за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції отримано абсолютний приріст прибутку.

Зростання економічної ефективності виробництва зерна озимої пшениці у господарстві має йти по шляху залучення інноваційних факторів, які стосуються таких напрямків:

1. Підвищення врожайності зерна. Вміло використовуючи цей резерв, можна підвищити ефективність зернового поля на 30 - 40%. Даний напрям має бути ключовим і вимагає застосування нових

технологій, суворого контролю за посівами зернових культур. Повинен бути персональний підхід до особливостей кожного поля, повне врахування негативних і позитивних чинників впливу на врожайність.

2. Застосування науково-обґрунтованих сівозміє. Практика доводить, що різке зменшення чистих парів стало однією з основних причин істотного недобору зерна пшениці.

3. Удосконалення сортооновлення культури. При виборі сорту слід враховувати кінцеве призначення зерна хлібопекарське, кормове, пивоварне тощо, а також стійкість проти хвороб, здатність до сталих врожаїв, декларацію про сорт його виробників.

4. Екологізація і поліпшення якості ґрунтів у господарстві шляхом внесення органічних добрив. Одна тонна гною при внесенні 10 т на гектар окупається врожаєм в 1,5 рази вище, ніж при нормі 20 т на гектар. Тому, дози гною слід встановлювати диференційовано. Під основні польові культури слід вносити від 10 до 20 т гною на гектар. Органічні добрива потрібно вносити разом з мінеральними, що дозволить підвищити урожайність озимої пшениці на 6-8 ц/га.

5. Боротьба із втратами врожаю. При оранці перед посівом урожайність озимої пшениці зменшується в 2 рази, чим якби оранку було проведено за 45 днів до сівби. При запізненні із строками посіву ранніх зернових на 10 днів, урожайність знижується на 30%, на 20 днів – на 45%.

6. У сучасному світі невід’ємною частиною заходів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в цілому, і, безпосередньо, виробництва зерна, набуває комп’ютерна лінгвістика, а саме використання машин із штучним інтелектом [1]. Сільське господарство отримало технологію автономного керування трактором у полі десятиліття тому. Найбільші виробники тракторів розвиваються в напрямку від автопілота до автономного руху (технології безпілотного трактора). Партнерство дає змогу фермерам вивести свої технології на новий рівень і використати силу найсучасніших хмарних, мобільних технологій та технологій штучного інтелекту. Інноваційні технології забезпечують безперешкодний двосторонній обмін даними, що дозволяє виробникам керувати своєю технікою дистанційно з будь-якого місця, де є зв’язок з Інтернет.

Інформаційні джерела:

1. AgDNA і CNH Industrial відкривають сільське господарство для штучного інтелекту. *Пропозиція*. URL: <https://propozitsiya.com/ua/agdna-i-cnh-industrial-vidkrivayut-silске-gospodarstvo-dlya-shtuchnogo-intelektu>.